

ASPECTE PRIVIND EVALUAREA USCĂRII CVERCINEELOR DIN CADRUL SPAȚIULUI GEOGRAFIC AL FL. NISTRU ȘI FL. PRUT

Dionisie BOAGHIE

Dezvoltarea cercetărilor silvice și poziția care trebuie să se manifeste față de știința silvică urmează să se bazeze pe evaluarea atentă a spațiului geografic, economic și cultural din care facem parte. Din acest punct de vedere, după cum menționează acad. V. Giurgiu, găsim ca deosebit de instructivă evaluarea efectuată de marele nostru filosof Mircea Eliade, potrivit căreia „Traian ne-a predestinat drept popor de frontieră. Ocuparea și colonizarea Daciei a însemnat expansiunea cea mai răsăriteană pe care a încercat-o Imperiul Roman în Europa” [2, p.3-87]. Într-un anumit fel și geografic, și cultural, dincolo de Bug, Europa încetează. Această concluzie a marelui filosof este întărită de argumente silvice. Într-adevăr, fagul – această specie tipic europeană nu a izbutit să se extindă mai la răsărit de Nistru. Nici gorunul și gârnița n-au reușit să se angajeze într-o expansiune nord-estică. Multe tipuri de ecosisteme forestiere europene cu specific românesc își limitează arealul la granița estică a romanității – în Basarabia. În accepțiunea viitorului spațiu al Uniunii Europene, pădurile noastre sunt ecosisteme de limită estică, iar silvicultura este una de frontieră [1, p. 42-56].

Una din problemele principale cu care se confruntă în ultimele decenii sectorul forestier este cea care ține de intensificarea procesului de uscure în masă a pădurilor de foioase, îndeosebi a stejăretelor. Acestui fenomen i-au fost dedicate multiple cercetări și au fost publicate numeroase lucrări științifice pe această temă. Una din cauzele principale ce a contribuit în cea mai mare măsură la reducerea rezistenței biologice a stejăretelor din R.Moldova, și ca rezultat a provocat intensificarea procesului de uscure a acestora ține de gospodărirea necorespunzătoare a pădurilor în ultimele 2-3 secole, îndeosebi aplicarea defectuoasă a lucrărilor silvotecnice de îngrijire-conducere și a celor de exploatare-regenerare. În prezent, arboretele de vârste înaintate de stejar, care sunt rezultatul acestei gospodării, sunt provenite din lăstari în proporție de peste 80% de generațiile III-IV și mai mare.

În acest context, pe teritoriul R. Moldova, începând cu deceniile 7-9 ale secolului XX au fost efectuate cercetări privind cauzele uscării în masă a stejăretelor din fondul forestier național. Astfel, în urma cercetărilor efectuate în anii 1973-1978 de către angajații Academiei Agricole din Kiev au fost definite pentru prima dată principalele cauze ale acestui fenomen și au fost propuse unele recomandări de combatere a acestui flagel. Cercetările efectuate au confirmat că sistemul radicular al exemplarelor de stejar provenite din lăstari au structură specifică, mult diferită de rădăcina exemplarelor provenite din sămânță. Rădăcinile primei și a doua generații își au începutul mai jos de colet, generația a treia la nivelul sau aproape de colet, iar generația a patra la colet sau mai sus de colet. Așadar, cu cât generația este mai înaintată, cu atât rădăcinile exemplarelor provenite din lăstari sunt mai expuse atacurilor nedorite ale diferiților factori abiotici și biotici [3, p. 81-89]. În anii secetoși, sistemul radicular superficial nu poate să asigure partea aeriană cu apă și substanțele minerale necesare. De asemenea, s-a constatat că înțeluirea solului în stejăreto-frăsinete cu predominarea frasinului duce la aceeași reducere de umiditate în sol, chiar și în condițiile când cantitatea de precipitații este suficientă [6, p.73-81]. De asemenea, în urma tăierilor selective și a pășunatului intensiv au loc schimbări esențiale ale microclimei din cadrul arboretului. În primul rând, are loc sporirea considerabilă a intensității transpirației și respirației aparatului foliar și a lăstarilor. Diminuarea

stării fiziologice a arborilor în urma apariției lăstarilor lacomi, a intensificării procesului de uscare, face ca arborele să devină mai sensibil la atacul diferitelor boli și dăunători silvici. Astfel, în condițiile R. Moldova, pionier în astfel de cazuri devine răspândirea făinării în cenozele forestiere formate din stejar și gorun ca specii principale. Ulterior, apar și alți dăunători, inclusiv cei secundari, care provoacă uscarea parțială sau totală a arborilor.

La formarea unui tablou mai complet privind starea de sănătate a ecosistemelor forestiere din R. Moldova au contribuit și cercetările demarate în anul 1979, ce au avut ca scop elaborarea măsurilor care pot fi aplicate în condițiile zonei de nord și centru a R. Moldova, privind creșterea rezistenței biologice a arboretelor de cvercinee contra factorilor ecologici perturbanți și de sporire a productivității acestor arborete de importanță vitală pentru sectorul silvic al republicii [5, p.34-42]. De asemenea, un vast material științific privind evaluarea intensificării procesului de uscare a stejărețelor și a tendințelor de dezvoltare a fost colectat în urma cercetărilor efectuate de către colaboratorii Laboratorului de prevenire a uscării stejărețelor din cadrul Grădinii Botanice a AȘM în perioada 1978-1983 [4, p.37-82]. Din analizele datelor obținute în urma cercetărilor efectuate, se poate concluziona că este vorba de un complex de factori care contribuie la intensificarea acestui proces (factori antropogeni, patologici și ecologici). Se constată că, în același arboret, arborii de aceeași proveniență și de aceeași generație nu sunt afectați în egală măsură, ceea ce confirmă diferite grade de rezistență între arborii cu aceleași caracteristici. În acest context, se vorbește despre calități diferite între exemplare din cadrul aceleiași specii, pornind de la diversitatea intraspecifică a fiecărei specii de stejar. S-a constatat evidențierea în cadrul fiecărei specii a unor ecotipuri specifice anumitor soluri, și a unor hibridi specifici anumitor condiții staționale. Ca rezultat al analizei datelor obținute în urma cercetărilor, se evidențiază o rezistență diferită la uscare a acestor ecotipuri. Analiza rezultatelor, confirmă, în primul rând, existența diversității populaționale în cadrul speciilor de stejari și rezistența diferită a acestor populații (ecotipuri) la acțiunile perturbante ale factorilor de mediu, inclusiv la intensificarea procesului de uscare în masă a stejărețelor.

O contribuție esențială la studierea stării de sănătate a cvercineelor din R. Moldova revine și lucrărilor efectuate la comanda Comitetului

Silvic de Stat al Sovietului de Miniștri al RSSM în perioada 1973-1975 privind cercetările cvercineelor din zona de nord și centrală ale republicii [3, p.81-89]. Prin cercetările efectuate, s-a constatat că arboritele provenite din lăstari sunt mai puțin rezistente la acțiunea factorilor de mediu (secetele de vară, înghețurile îndelungate de iarnă etc.), boli și dăunători decât cele provenite din sămânță.

În concluzie, putem menționa că intensificarea procesului de uscarea este în strictă concordanță cu starea generală a arboretului, și chiar cu starea fiecărui arbore în parte. Acest proces, de regulă, se manifestă mai pronunțat la arborii de proveniență din lăstari, intensificându-se îndeosebi la arborii ce sunt proveniți din lăstari de generație mai înaintată. În același context, se poate vorbi și despre calități diferite între exemplare din cadrul aceleiași specii, pornind de la diversitatea intraspecifică a fiecărei specii de stejar. Analiza acestor rezultate confirmă, în primul rând, existența diversității populaționale în cadrul speciilor de stejari și rezistența diferită a acestor populații (ecotipuri) la acțiunile perturbante ale factorilor de mediu, inclusiv la intensificarea procesului de uscarea în masă.

Referințe:

1. GIURGIU, V. *Amenajarea pădurilor cu funcții multiple*. București: Ceres, 1988. 291 p.
2. GIURGIU, V. și col. *Fundamente auxologice pentru îngrijirea și conducerea arboretelor*. București: ICAS, 1989. 103 p.
3. ГОРДИЕНКО, М. и др. Видовой состав и интенсивность развития основных групп микроорганизмов в почве дубовых насаждениях Молдавской ССР. В: *Труды Молдавской лесной опытной станции, Лесоводство и агролесомелиорация*. Вып. X. Кишинев: Картя молдовеняскэ, 1976, с. 81-89.
4. КРАВЧУК, Ю., Особенности и причины усыхания дубрав Молдавии. В: *Лес и охрана природы*, 1983.
5. ПОРИЦКИЙ, Г. и др. Разработка мер по повышению биологической устойчивостью дубовых лесонасаждений Молдавии. В: *Отчет Кафедры лесоустройство и геодезии Киевской С/Х Академии*. Кишинев, 1979.
6. ТАРАНЕНКО, П. и др. Происхождение краснины древесины дуба. В: *Труды Молдавской лесной опытной станции, Лесоводство и агролесомелиорация*. Вып. X, с.73-81.